

ΠΛΑΤΩΝ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΩΝ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΩΝ
ΚΑΙ ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΩΝ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΜΗΝΑ

ΥΠΟ ΤΟΥ

ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΚΟΥ

ΣΥΛΛΟΓΟΥ

ΕΤΟΣ Α΄.-ΤΟΜΟΣ Α΄.

(Ὅτι ἐστὶ περὶ τοῦ ἄν ὀσιωτέρου ἀνθρώπου
βουλευόμενοι ἢ περὶ παιδείας καὶ αὐτοῦ καὶ
τῶν αὐτοῦ οἰκείων. (Πλάτ. Θιάγης.)

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ Κ. Ν. ΦΙΛΑΔΕΛΦΕΩΣ

—
1879

Οὐχ ἦττον δὲ δυσχερὴς ἢ ἔγκαιρος κατανόησις τῶν ἐμφύτων προτερημάτων τοῦ ἀνατρεφομένου καὶ ἡ ἀσφαλὴς διάκρισις τούτων ἀπὸ τῶν ἐξωθεν ἐπικτήτων συνηθειῶν καὶ δευτερευουσῶν ἰδιοτήτων ὑφ' ὧν ταῦτα κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἦττον συγκαλύπτονται καὶ παραμορφοῦνται. Ἄλλ' ὡσαύτως δυσχερὲς κατανοήσας τις ταῦτα γὰ ἀκολουθῆ αὐταῖς καὶ μὴ ἀντιπράττει. (ἔπεται συνέχεια)

Γ Ν Ω Μ Α Ι Ε Τ Α Ι Ρ Ω Ν

Ἐπὶ τῶν προκεκηρυγμένων ζητημάτων

ΥΠΟ ΤΟΥ

ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΚΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ

(ἴδε συνέχ. τεύχος Θ'. σελ. 392.)

Ζ'.

Γνώμη τοῦ ἑταίρου καὶ δημοδιδασκάλου Κυπαρισσίας Δημ. Χριστοδούλου.

Ζήτημα α'.

Περὶ τῶν μὴ πλήρων συσταθησομένων σχολείων.

Κατ' ἐμὲ τὰ σχολεῖα τῶν κωμῶν, ὡς καὶ τὰ πόλεων, εἰς τὸν αὐτὸν ἀφορῶσιν ἐθνωφελῆ σκοπὸν, τὴν ἠθικὴν καὶ διανοητικὴν μόρφωσιν τοῦ λαοῦ, δέον, ἐπιθεωρούμενα κατὰ τὰς ἐτησίους ἐξετάσεις ὑπὸ τῶν κατὰ νομοῦς καὶ ἐπικρατίας πρωτοβαθμίων δημοδιδασκάλων, νὰ ὑπάγονται εἰς τὸν αὐτὸν κανονισμόν καὶ σχέσιν πρὸς τὰ πλήρη τῶν δημοτικῶν σχολείων τοῦ κράτους. Ἐννοεῖται δὲ ὅτι ἐν τοῖς σχολείοις τῶν κωμῶν ἢ διδασκαλίᾳ τῶν κοσμητικῶν μαθημάτων ὡς καὶ τῶν ἱερῶν γενήσεται οὐχὶ τόσον ἀκριβὴς καὶ τελεσφόρος, συνεπείᾳ τῆς σχετικῆς ἀναπτύξεως τῶν τριτοβαθμίων δημοδιδασκάλων, ὡς καὶ τῆς τῶν χωρικῶν παίδων, παραβαλλομένων πρὸς τὰ τῶν πόλεων. Ἄλλως τε κατ' ἀνάγκην, οἱ διδάσκαλοι τῶν κωμῶν, νὰ ἐφιστῶσι τὴν προσοχὴν των ἐπὶ μᾶλλον εἰς τὰ μαθήματα τῆς ἀναγνώσεως, γραφῆς καθ' ὑπαγόρευσιν καὶ ἀριθμητικῆς πρακτικῆς, ἐν γένει μετ' ἐφαρμογῆς· διότι κατὰ τὸ πλεῖστον οἱ μαθηταὶ τῶν εἰρημένων σχολείων ἔνεκά ἀπορίας καὶ τῶν ἀγροτικῶν ἐργασιῶν δὲν δύνανται νὰ ἐξακηλουθῶσι τὰς περαιτέρω σπουδὰς των.

Ζήτημα β'.

Περὶ ἐπιτροπειῶν καὶ τρόπου, δι' οὗ δύναται νὰ ἐξασφαλισθῇ ὁ τὸ καθήκον αὐτοῦ ἐκπληρῶν διδάσκαλος.

Αἱ πρὸς παῦσιν καὶ διορισμὸν ἔξουσαι τὸ δικαίωμα ἐπιτροπεῖαι οὐδὲν ἄλλως κατ' ἐμὲ λυσιτελεῖς θὰ ἀποβῶσι· α) διότι τίς οἶδεν, ἐὰν τὸ προσωπικὸν τῶν ἐπιτροπῶν τούτων, δὲν θὰ παρεκκλίνῃ τοῦ σκοποῦ· καὶ β) διότι οἱ κατὰ τόπους κομματάρχαι, ἐπεμβαίνοντες καὶ εἰς τὰ τῶν σχολείων, εὐκολώτερον θὰ ἐνεργῶσι διὰ τῶν ἐπιτροπειῶν ἢ διὰ τοῦ ὑπουργείου τὰς πρὸς τοὺς δημοδιδασκάλους συμπαθείας ἢ ἀντιπαθείας αὐτῶν· καὶ οὕτως ἀντὶ ἐξασφάλισεως θὰ ἐκτεθῶμεν οἱ δυστυχεῖς δημοδιδάσκαλοι εἰς ἀέννητον ἠθικὸν ἀντιπερισπασμὸν, κλωνιζόμενοι δωρεάν ὅτε μὲν ὑπὸ τοῦ ἐνός, ὅτε δὲ ὑπὸ τοῦ ἑτέρου, πρὸς ἰδίαν καὶ τῆς δημοτ. ἐκπαιδεύσεως βλάβην. Ἄλλως τε ὁ διορισμὸς ἢ ἡ ἀπόλυσις τῶν δημοδιδασκάλων, ἔστω δικαίωμα ἀναφαίρετον ἰδίως τῆς γενικῆς διευθύνσεως τῶν σχολείων, ἢ τοῦ ὑπουργείου, δυναμένου νὰ ὑπηρεσπίζηται ἀνεπηρέαστως τὸ δίκαιον κατὰ τῶν ἀπαιτήσεων τῶν βουλευτῶν, δημάρχων καὶ λοιπῶν καταχρηστικῶς λαμβανόντων μέρος εἰς διορισμοὺς καὶ παύσεις.

Ζήτημα γ'.

Περὶ τῆς ἀκριβοῦς ἐποπτείας.

Οὔτε ὁ φόβος τῆς ἐποπτείας, οὔτε καὶ τὸ συμφέρον αὐτὸ δύνανται νὰ ἔχωσιν ἐπαισθητὴν ἐπιρροὴν ἐπὶ τῆς ἀκριβοῦς ἐκπληρώσεως τοῦ καθήκοντος, ἐὰν τὸ τυχαίως ἀσπασθὲν ἀντίκειται εἰς τὴν φύσιν καὶ ὁ ἐπαγγελματίας στερῆται τοῦ ἐλατηρίου τῆς ὑπομονῆς καὶ φιλοτιμίας. Ἐν ἄλλοις, ἐὰν ὁ διδάσκαλος κωφεύῃ εἰς τὴν φωνὴν τῆς συνειδήσεώς του, ἥτις εἶναι ὁ μόνος ἄγρυπνος ἐπόπτης καὶ θεωρὸς τῶν πράξεων αὐτοῦ, κατὰ τί δύναται νὰ μετατρέψῃ τὸν χαρακτῆρα τοῦ διδάσκοντος καὶ νὰ ὠφελήσῃ τὴν ἀδικουμένην νεολαίαν στιγμιαία τις παρουσία ἐπόπτου ἢ ἄλλης ἐπιτροπῆς ἐν τῷ σχολείῳ; Ὅθεν κατ' ἐμὲ πρὸς τὸ κρατούμενον ἐν ἐκάστῳ δημοτικῷ σχολείῳ μόνιμον βιβλίον, καὶ τὴν ἐτησίως μετὰ τὰς ἐνι-
αυσίους πεμπομένην πρὸς τὸ ὑπουργεῖον ἔκθεσιν τῆς ἐξεταστικῆς ἐπιτροπῆς, τὸ γενικὸν διευθυντήριον προνοησάτω μᾶλλον καὶ περὶ τῆς διαγνώσεως τοῦ χαρακτῆρος τῶν δημοδιδασκάλων, ἐξακριβομένου ὑπὸ τοῦ χρόνου, ἢ περὶ πολυμαθείας αὐτῶν· καθόσον τὰ πράγματα αὐτὰ τῆς πατρίδος ἐν γένει λαλοῦσιν ὅτι χρῆζομεν ἀρετῆς μᾶλλον ἢδη ἢ πολυμαθείας. Δὲν εἶναι βέβαιον ὅτι ἔχομεν πλείστους ἐπιστήμονας καὶ πλου-

φθόγγους πολιτικούς ρήτορας ; ἀλλὰ κατὰ τί ὠφελήθη ὑπ' αὐτῶν τὸ ἔθνος ! Πάντες εἰκάσαι λύρα καλὸν μὲν φθεγγομένη οὐκ ἀκονούση δὲ τοῦ μέλους.

Ζήτημα δ'.

Περὶ τοῦ, ἐὰν πρέπει νὰ τελῶσιν οἱ μαθηταὶ δίδακτρα.

Δὲν εἶναι ζήτημα ὅτι ἡ μισθοδοσίᾳ τῶν δημοδιδασκάλων, παρεκβαλλομένη πρὸς τὴν τῶν ἄλλων ὑπαλλήλων, οἵτινες καὶ πλεῖστα ἔχουσι τυχηρά, (διὰ νὰ μὴ εἶπω ὑπεξαιρέσεις τοῦ δημοσίου πλούτου) εἶναι ἐλαχίστη μὴ ἀνταποκρινομένη πρὸς τὸ πολύπονον αὐτῶν ἔργον· ἐν ᾧ ἐὰν προσθῶμεν καὶ τὴν ὑπερτίμησιν τῶν τροφίμων καὶ λοιπῶν, ἀπολύτως ἀναγκαιούντων, ὁ δημοδιδάσκαλος περιοριζόμενος εἰς μόνον τὸν εὐτελεῆ αὐτοῦ μισθόν, ἐξ ἀνάγκης θὰ περιέλθῃ τότε εἰς τὸν ἔσχατον ἐξευτελισμὸν τοῦ ἐπαίτου· φαντασθῆτε, συνεπῶς, καὶ τὴν ἠθικὴν αὐτοῦ στενοχωρίαν, ἐὰν μάλιστα τύχη νὰ περιστοιχίζηται ὑπὸ πολυμελοῦς οἰκογενείας.

Ὅθεν δυοῖν θάτερον, ἢ ὁ μισθὸς τῶν δημοδιδασκάλων, νὰ αὐξηθῇ κατὰ τὸ εἶκος, ἢ ἀπ' εὐθείας ὁ δημοδιδάσκαλος νὰ δέχεται δίδακτρα παρὰ τῶν μαθητῶν· ἀπ' εὐθείας, λέγω, ἐγκρινομένου τοῦ περὶ διδάκτρων, διότι τοῦτο συντείνει κατὰ τι εἰς τὸν ζῆλον τοῦ διδασκάλου, ἀνταμειβομένου μηνιαίως ὑπὸ τοῦ μαθητοῦ κατ' ἀρέσκειαν καὶ οὐχὶ ὠρισμένως διὰ νὰ μὴ γίνωνται ἀπαιτήσεις καὶ παράπονα. Ὅπως δὴποτε ὁ ἐλάχιστος ὄρος τῶν διδάκτρων, διὰ τοὺς δυστροποῦντας γονεῖς, δέον νὰ προσδιορισθῇ εἰς λεπτὰ 25, διότι ὑπάρχουσι πολλοὶ καὶ τῶν εὐπορούντων πέμποντες δίδακτρα ὅλως εὐτελεῆ ἀπὸ 15—20 λεπτά.

Ζήτημα ε'.

Περὶ τῶν δικαίωματων τῶν ἀπὸ τοῦ παλαιοῦ διδασκαλείου λαβόντων πτυχία δημοδιδασκάλων.

Εἶναι δῆλον ὅτι οἱ διδαχθέντες ἐν τῷ παλαιῷ διδασκαλείῳ δημοδιδάσκαλοι, ἐδημιουργήθησαν ἐπιδεξίως πῶς καὶ σύμφωνα πρὸς ἓν ἐπεδίωκον προορισμὸν, συντελοῦντες ἕκτοτε καὶ ὑπὲρ αὐτῶν, ὡς ἔντιμα μέλη τῆς κοινωνίας διακρινόμενοι, καὶ ὑπὲρ τοῦ ἔθνους συνεισφέροντες τὴν ἠθικὴν αὐτῶν ὁλοκλήρην ἀγογγύστως. Διὸ οἱ περὶ τῶν ὁ λόγος δημοδιδάσκαλοι, ὡς τακτικώτερον καὶ θεοσεβέστερον διδαχθέντες, καὶ μὴ ὄντες ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἐκ τοῦ σωροῦ ἐκείνου τῶν τυχαίως χειροτονηθέντων μεταγενεστέρως δημοδιδασκάλων, φρονῶ ὅτι εἶναι δίκαιον, νὰ τύχωσιν ἰδιαιτέρας ὑπὲρ αὐτῶν προνοίας ὑπουργικῆς, ἵνα μὴ καὶ τοῦ λοιποῦ κατ' ἐξαιρέσιν

καὶ ἀποκλειστικῶς ὡς προνόμιον ἐπιφυλάσσονται διὰ τινὰς τῶν πρωτευουσῶν αἱ μᾶλλον τιμητικαὶ καὶ προσοδοφόροι θέσεις· καθόσον πάντες ὑπὸ τῶν αὐτῶν κατεχόμεθα φιλοτιμιῶν καὶ τὰ αὐτὰ δικαιώματα ἔχομεν ἀπέναντι τοῦ νόμου· ἡ ἀρετὴ μ' ὅλα ταῦτα δεῖν παντοῦ καὶ πάντοτε νὰ προτιμᾶται· διότι ἄλλως προσκρούομεν εἰς τὸ δίκαιον καὶ μαραίνομεν τὸν ζῆλον.

Ζήτημα 5'.

Περὶ τῆς οὐσιώδους διαφορᾶς τῶν σχολείων τῶν θηλέων.

Ἡ τοῦ γυναικείου φύλου ἀνάπτυξις στηριχθήτω, ἐξαιρετικῶς, ἐπὶ τῆς διδασκαλίας τῶν ἱερῶν μαθημάτων καὶ τῆς τῶν ἐνδόξων προγόνων μας ἱστορίας· διότι, κατ' ἐμέ, τὰ μαθήματα ταῦτα ἀποχρῶντος ἐγγυῶνται, νὰ προπαρασκευάσωσι μητέρας ἀγαθὰς, δυναμένας, νὰ ἐμπνεύσωσιν εἰς τὰς ἀπαλὰς καρδίας τὸν φόβον τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν ἀγάπην τῆς πατρίδος.

Εὐτυχήσαντος ἤδη τοῦ ὑπουργείου τῆς Παιδείας, ἵνα διευθύνηται ὑπὸ ἀνδρὸς ὄντως ἐξόχου καὶ ὑπὸ πάντων ὁμολογουμένου ὡς ἐναρέτου καὶ εὐγενοῦς, δικαίως τὸ κοινὸν εὐελπίζεται ὅτι πρὸς ἄλλα κακῶς ἔχοντα διδασκαλικά, ὡς εἶναι ἡ μέχρι τοῦδε παραγκώνισις τῶν ἀρχαίων καὶ ἱκανῶν διδασκάλων, αἱ συνεχεῖς καὶ ἀσύμφοροι μεταθέσεις, αἱ ἐπεμβάσεις τῶν βουλευτῶν καὶ δημάρχων ἐπὶ τῶν διορισμῶν καὶ μεταθέσεων τῶν διδασκάλων, ἡ κατάχρησις τῶν κληροδοτημάτων ἐπὶ τῆς ὑποτροφίας, διδομένης εἰς τὰ τῶν πλουσίων τέκνα μᾶλλον ἢ πρὸς τὰ τῶν ἐχόντων τὰ προσόντα τῆς ὑποτροφίας, ἐπὶ τῶν ὁποίων βεβαίως ὁ κύριος ὑπουργός, θὰ θέσῃ χεῖρα ἰαματικὴν, θέλει ἐπιστήσῃ συνάμα τὴν πατρικὴν προσοχὴν του, ἵνα θεραπεύσῃ καὶ τὸ ἐξῆς ἀτόπημα· ὁ ἱερὸς ἡμῶν κλῆρος, ὅστις ἀναντιρρήτως σήμερον ζῆ πολὺ ἀνετώτερα τῶν λαϊκῶν διὰ τοῦ ἐπιτραχηλίου καὶ ἰδίως οἱ ἱερομόναχοι, οἱ κατὰ τὸν προορισμὸν των ὀφείλοντες νὰ ζῶσιν εἰς μονὰς ὑπὲρ τῆς ψυχικῆς των σωτηρίας, καταχρώμενοι τοῦ προορισμοῦ των, ἐμπλέκονται εἰς τὰ βιωτικὰ καὶ τὸ χεῖριστον ὅτι τοῖς δίδονται καὶ θέσεις διδασκαλικαὶ καὶ μάλιστα ἐν τοῖς δημοτικαῖς σχολείοις, δι' οὗ οὐ μόνον ὑστεροῦσι τοῦ ἄρτου τοὺς δημοδιδασκάλους, ἀλλὰ καὶ ἐναντίον ὡς προεῖπον, τοῦ προωρισμοῦ των πράττουσιν, ἐρχόμενοι εἰς συνάφειαν περισσοτέραν μὲ τὴν κοινωνίαν, πράγμα, ὅπερ πολ- λάκις ἔδωκε καὶ δίδει ἀφορμὰς μυρίας, ἵνα ἀφαιρέσωμεν τὸ σέβας ἐκ τοῦ ἱεροῦ τούτου τάγματος, δι' οὗ προσεγγίζομεν εἰς τὸν ὕψιστον· ἐν ᾧ καὶ ἄλλως πῶς οἱ ἱερεῖς ἢ οἱ ἱερομόναχοι καθίστανται ἐγκληματῖαι εἰς τὸ κοινόν, διότι παραμελοῦσι συχνότατα, διδάσκαλοι ὄντες, καὶ τὰ δι-

δασκαλικά των καθήκοντα, ὡς ἐκ τῆς ὑποχρεώσεώς των πρὸς τὰ θρησκευτικά· καὶ προσφυῶς δύναται τις νὰ εἴπῃ περὶ αὐτῶν τὸ κοινὸν λόγιον «ἡ παπᾶς παπᾶς ἢ ζευγᾶς ζευγᾶς.» Ὅθεν ὁ πολυμαθὴς καὶ πολιτικὸς ἡμῶν ὑπουργὸς ἐννοεῖ ἤδη ἐκ τῶν ὀλίγων τούτων τὴν σπουδαιότητα τοῦ θέματος τούτου, ὅπως λάβῃ τὴν ἀπαιτουμένην πρόνοιαν, ἵνα τοῦ λοιποῦ αἱ διδασκαλικαὶ θέσεις αἰτεθῶσι καὶ δημόσιαι καὶ ἰδιωτικαὶ ἀφεθῶσιν εἰς τοὺς μὴ ἔχοντας ἱερὸν σχῆμα διδασκάλους, καθόσον πλεῖστοι ἐξ αὐτῶν μένουσιν ἄνευ θέσεων καὶ πειναλέοι ὡς μὴ ἔχοντες ἄλλον πόρον ζωῆς· οἱ δὲ ἔχοντες ἐκ τοῦ ἱεροῦ κλήρου συστηματικὴν παιδείαν εἰς τὰ τῆς θεολογίας, ἵνα μὴ μένωσι καὶ οὗτοι ἀλυσιτελεῖς εἰς τὴν κοινωνίαν, ἃς διορίζονται καταλλήλως τοῦ σχήματός των ἱεροκήρυκες οὐ μόνον κατὰ νομοὺς καὶ ἐπαρχίας, ἀλλὰ καὶ πόλεις, ἐπειδὴ μεγίστη καὶ πρὸς τοῦτο ὑπάρχει ἀνάγκη, τοῦ λαοῦ ἐκκλίνοντος καθ' ἐκάστην ἐκ τῆς εὐθείας ὁδοῦ τῆς ὀρθοδόξου ἡμῶν θρησκείας.

Ἐν Κυπαρισσίᾳ τῇ 26 Ἰουλίου 1878.

Ὁ δημοδιδ. Κυπαρισσίας
ΔΗΜ. ΧΡΗΣΤΟΔΟΥΛΟΥ.

Γνώμη τοῦ ἐταίρου κ. Κ. Κανελλοπούλου.

Πρὸς τὸν κύριον Πρόεδρον τοῦ Ἑλληνικοῦ Διδασκαλικοῦ Συλλόγου.

Κύριε Πρόεδρε,

Ἄργα λαβὼν γνῶσιν τῶν ἐν τῷ παρόντι, ἔτει ζητημάτων, σπεύδω νὰ υποβάλω εἰς τὴν κρίσιν τοῦ σοφοῦ ὑμῶν καὶ πεφωτισμένου Διοικ. Συμβουλίου τὴν ταπεινὴν μου γνώμην περὶ αὐτῶν.

Θὰ προσπαθῆσω ὀλίγα νὰ εἴπω, διότι οὔτε τὰς ἀπαιτουμένας δυνάμεις κέκτημαι οὔτε τὸν ἀρμόδιον καιρὸν ἔχω, καὶ διότι φοβοῦμαι μήπως μακρηγορῶν, κουράσω ὑμᾶς.

Περὶ ὅλων τῶν ζητημάτων δὲν ἀποφαίνομαι εἰμὴ μόνον περὶ τοῦ δευτέρου, τετάρτου καὶ πέμπτου, ἀφίνω δὲ τὰ λοιπὰ εἰς ἄλλους ἰκανωτέρους ἐμοῦ.

Καὶ λοιπὸν ἐπὶ τοῦ δευτέρου

Ἐκπληροῦντας τὸ καθήκον των διδασκάλους ἔχομεν πολλούς· α) διότι ἔδωκαν ὄρκον, β) διότι θέλουσι νὰ διαθρέψωσι ἑαυτοὺς καὶ τὰς οἰκογενείας.